

## **НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ В УКРАЇНІ**

**Євгеній Володимирович ЦЕХМІСТЕР,**

*аспірант Донецького державного  
університету внутрішніх справ,  
м. Кропивницький*

*<https://orcid.org/0009-0002-6149-7658>*

Одним із головних чинників, що сприяють розбудові України як суверенної, незалежної, демократичної, соціальної, правової держави, є організація та здійснення державної влади за принципом народного суверенітету, реалізація якого здійснюється через вибори. Тому вибори до органів державної влади та органів місцевого самоврядування становлять основу побудови демократичної держави [1]. Ільницький М.С. визначає «вибори» як унікальний спосіб формування представницьких органів, які отримують право діяти від імені громади та мають повноваження для ухвалення загальнообов'язкових рішень на відповідній території [2].

Виборчі комісії є ключовою ланкою у механізмі організації та проведення виборів в Україні. Вони забезпечують дотримання принципів демократичності, прозорості та законності виборчого процесу. Ефективна діяльність виборчих комісій можлива лише за умови чіткого нормативно-правового регулювання, яке визначає їхні повноваження, порядок формування, організацію роботи та відповідальність. Можемо констатувати, що на сьогодні доволі детально регламентована діяльність виборчих комісій, водночас таке нормативно-правове регулювання не позбавлено недоліків, потребує постійного удосконалення, зокрема відповідно до міжнародних стандартів. Посилення незалежності виборчих комісій, їхня професіоналізація та прозорість роботи є запорукою чесних і справедливих виборів.

Розглянемо систему нормативно-правових актів, якими на сьогодні регулюється діяльність виборчих комісій в Україні. Звісно, ключове місце у даній системі, як при регулюванні будь-яких відносин в нашій державі, посідає Конституція України. Саме на рівні Основного Закону нашої держави закріплюється принципи народовладдя та виборчого права, визначається право громадян брати участь у виборах, а також гарантується незалежність виборчих комісій. Виборчий кодекс визначає гарантії права громадян на участь у виборах, регулює підготовку та проведення виборів, а також встановлює порядок формування та діяльності Центральної виборчої комісії, територіальних та дільничних комісій, визначає їхні права, обов'язки і відповідальність. Ще одним законодавчим актом, який можна віднести до джерел нормативно-правового регулювання діяльності виборчих комісій в Україні є Закон

України «Про Центральну виборчу комісію». Даним законом регламентується правовий статус ЦВК, закріплюється порядок формування складу комісії, визначаються організаційні та фінансові засади її діяльності. Систему нормативно-правових актів, якими регулюється діяльність виборчих комісій також складають підзаконні нормативно-правові акти, зокрема постанови та інструкції ЦВК, роз'яснення та методичні рекомендації, які уточнюють окремі процедури (наприклад, порядок підрахунку голосів, ведення документації, формування протоколів та інше).

Аналізуючи міжнародні акти, можемо зазначити про такі фундаментальні акти як Загальна декларація прав людини, якою гарантується право кожної людини брати участь в управлінні своєю країною, закріплюються принципи вільних і чесних виборів, що проводяться на основі загального і рівного виборчого права при таємному голосуванні, Міжнародний пакт про громадські і політичні права, Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод та ряд інших.

Проблемними аспектами нормативно-правового регулювання діяльності виборчих комісій в Україні можемо назвати часті зміни виборчого законодавства, політичну залежність законодавства та недостатню деталізацію певних процедур. Зокрема, можемо констатувати, що виборчі правила та порядок роботи комісій регулярно змінюється перед черговими виборами. Це створює правову невизначеність і ускладнює стабільне функціонування виборчих органів. Окрім того, не всі аспекти діяльності виборчих комісій чітко регламентовані у Виборчому кодексі. Багато питань доводиться вирішувати на основі постанов та роз'яснень ЦВК, що може створювати простір для маніпуляцій.

Існують також проблеми із застосуванням юридичної відповідальності за порушення виборчих процедур. На практиці члени комісій рідко притягаються до відповідальності навіть за грубі порушення. Даний факт призводить до того, що навіть найдемократичніші положення законодавства не будуть ефективними, оскільки не виконуватимуться на практиці.

Болючим питанням залишається політична залежність членів виборчих комісій, та й загалом політизація виборчого процесу в Україні. Зокрема, зазначимо, що члени ЦВК та територіальних комісій здебільшого призначаються за політичними квотами. Це може призводити до політизації діяльності та ухвалення упереджених рішень.

З метою, удосконалення системи нормативно-правового регулювання діяльності виборчих комісій, вважаємо за необхідне забезпечити незалежність виборчих комісій, зокрема шляхом удосконалення механізму формування складу виборчих комісій, мінімізації політичного впливу при визначенні членів та запровадження прозорих конкурсних процедур.

Окрім того, на наш погляд, актуальним є підвищення професійного рівня членів комісії, посилення прозорості та відкритості діяльності комісій, а також удосконалення відповідальності за порушення вимог законодавства членами виборчих комісій. З метою забезпечення сталості виборчого законодавства заслуговує на увагу думка щодо необхідності заборони внесення суттєвих змін до Виборчого кодексу менше ніж за рік до виборів.

#### **Список використаних джерел:**

1. Хромова Ю.О. Організаційно-правовий механізм державного регулювання виборчого процесу в Україні. Дис. канд. наук з держ. управ. Одеса, 2014. URL: <http://oridu.odessa.ua/8/4/doc/dis%20Xrom.pdf>
2. Ільницький М.С. Вибори в правових державах: порівняльно-правове дослідження. Автореф. дис. докт. юрид. наук. Харків, 2019. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6cd5ad55-2521-47b5-84cc-c170abc7b660/content>